

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการดำเนินชีวิต

Sufficiency Economy philosophy: The way of life

ชูสิทธิ์ ชูชาติ¹ ถนงค์ บุญชัย² และ ชุติวาลัญญ์ เสมมหาคักกี³

Choosit Choochart, Thanat Boonchai, and Chutiwalanch Semmahasak³

¹ภาควิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

²ภาควิชาคณิตศาสตร์และสถิติ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

⁴ภาควิชาพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

¹Department of Tourism and Hospitality, Faculty of Humanities and Social Sciences

²Department of Mathematics and Statistics, Faculty of Science and Technology

⁴Department of Community Development, Faculty of Humanities and Social Sciences

E-mail: choosit_cho@cmru.ac.th, thanat@cmru.ac.th, chutiwalanch_sem@cmru.ac.th

บทคัดย่อ

“เศรษฐกิจพอเพียง” หรือ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นพื้นฐานที่มั่นคงของบุคคลและประเทศชาติที่สำคัญอย่างยิ่ง “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกๆระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ เศรษฐกิจพอเพียงมีเงื่อนไข 2 ประการ คือ เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม คุณลักษณะ 3 ประการ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน เศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักการสำหรับการดำเนินชีวิต และสามารถใช้ประโยชน์ในด้านการบริหาร การจัดการทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

คำสำคัญ: เศรษฐกิจพอเพียง การดำเนินชีวิต

Abstract

"Sufficiency Economy" or "Sufficiency Economy Philosophy" is a significant and solid foundation for the people and the nation. "Sufficiency Economy guides the way people (at all levels) live and work; from the family and the community to the country both to develop and administrate in the middle way. Especially, economic development to keep pace with the globalization. Sufficiency Economy has two conditions: knowledge and moral conditions. Also, Sufficiency Economy has three characteristics: moderation, reasonableness, and self – immunity system. Sufficient economy can be a principle for living and used in the administration for public and private management.

Keywords: Sufficiency Economy, Way of life

บทนำ

“เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเสมือนรากฐานของชีวิตรากฐานความมั่นคงของแผ่นดิน เปรียบเสมือนเสาเข็มที่ถูกต้องรองรับบ้านเรือนตัวอาคารไว้นั่นเอง สิ่งก่อสร้างจะมั่นคงได้ก็อยู่ที่เสาเข็ม แต่คนส่วนมากมองไม่เห็นเสาเข็มและลืมเสาเข็มเสียด้วยซ้ำไป” (พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช, 2554, น.4)

พระบรมราชาวาทพระราชทานผ่านมูลนิธิชัยพัฒนาที่ยกตัวอย่างดังกล่าวแล้ว ย่อมแสดงให้เห็นเด่นชัดว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” หรือ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นพื้นฐานที่มั่นคงของบุคคลและประเทศชาติที่สำคัญอย่างยิ่ง แต่ปัญหาความเข้าใจในเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงก็ยังคงแตกต่างกันออกไปถึงแม้ว่าในปัจจุบัน การเผยแพร่ การต่อยอดเพิ่มขึ้นกว่าในอดีตแต่ก็ยังไม่แข็งแกร่งหนักแน่น และเป็นหนึ่งเดียวทั้งในด้านความเข้าใจและการนำไปปฏิบัติ

ความหลากหลายทางความคิดของการมองเศรษฐกิจพอเพียง บางกลุ่มมองแต่เพียงว่าเศรษฐกิจพอเพียงใช้ปฏิบัติได้สำหรับคนยากจน ไม่เหมาะสมกับ คน

มีเงินหรือธุรกิจขนาดใหญ่ บางคนมองว่าเป็นแต่เพียงหลักในการดำเนินชีวิตไม่สามารถนำมาใช้กับธุรกิจได้ หรือบางคนบางกลุ่มก็เข้าใจคลาดเคลื่อนว่าการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต้องมีที่ดิน และแบ่งที่ดินออกเป็นสัดส่วนในการประกอบอาชีพ การมองแบบนี้เป็นการแยกแยะไม่ออกระหว่างทฤษฎีใหม่ (The New Theory) กับเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) แต่โดยสรุปแล้ว หลักการของทฤษฎีใหม่ทั้ง 3 ชั้น คือ ตัวอย่างการนำเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในภาคปฏิบัติในการดำเนินชีวิต และการประกอบอาชีพแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเน้นพระราชทานพระราชดำริหรือทฤษฎีนี้แก่เกษตรกรที่มีที่ดินน้อย ซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศให้นำไปปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาในระดับครอบครัวได้อย่างพอเพียงเป็นเบื้องต้น ต่อจากนั้นก้าวสู่ระดับชุมชนและระดับประเทศ

จากสภาพปัญหาดังกล่าวแล้ว จึงได้สรุปเรื่องราวของเศรษฐกิจพอเพียงโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อชี้ให้เห็นว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นทั้งหลักในการดำเนินชีวิตและหลักการประกอบธุรกิจที่สามารถใช้ได้ทั้งคนจนและคนร่ำรวย ใช้ได้ทั้งธุรกิจขนาดเล็กและขนาดใหญ่ ทั้งระดับครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติให้ก้าวหน้าเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างกลมกลืน มั่นคง และยั่งยืน

ที่มาเศรษฐกิจพอเพียง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานแนวพระราชดำริ ในลักษณะของพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงไว้หลายวโรกาส ซึ่งเริ่มต้นครั้งแรกใน พ.ศ. 2517 เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

“...คำว่าพอเพียง มีความหมายอีกอย่างหนึ่ง มีความหมายกว้างออกไปอีก ไม่ได้หมายถึงการมีพอสำหรับใช้เองเท่านั้นแต่มีความหมายว่าพอมีพอกิน พอมีพอกินนี้ ถ้าใครได้มาอยู่ที่นี้ในศาลานี้ เมื่อเท่าไร 20 24 ปี เมื่อปี 2517 ถึง 2541 นี้ ก็ 24 ปีใช้ใหม่ วันนั้นได้พูดว่าเราควรจะทำปฏิบัติให้พอมีพอกิน พอมีพอกินนี้ ก็แปลว่าเศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง...”

“...มาสมัยนี้ชักจะไม่พอมีพอกิน จึงต้องมีนโยบายที่จะทำเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อที่จะให้ทุกคนมีพอเพียงได้ให้พอเพียงนี้ก็หมายความว่า มีกินมีอยู่ ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่หรูหรา...”

ต่อมาใน พ.ศ. 2521 ได้พระราชทานพระราชดำรัสในโอกาสวันขึ้นปีใหม่ถึงผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงวิถีแห่งเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมทั่วโลก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเตือนให้พสกนิกร ระมัดระวัง ประหยัด และประหยัดตัวเองให้อยู่รอดและก้าวหน้า (หอการค้าไทย, 2553, น.24)

ในปี พ.ศ. 2539 เมื่อเกิดปัญหาในระบบเศรษฐกิจไทย ซึ่งมีต้นเหตุสำคัญจากการกักตุนเงินจากต่างประเทศของภาคเอกชนมาลงทุนด้านธุรกิจ อสังหาริมทรัพย์ การขยายตัวของอุตสาหกรรมโรงงาน อุตสาหกรรมบริการจนเกิดปัญหาสินค้าและบริการ (Supply) มากกว่าความต้องการในการซื้อ (Demand) การพัฒนาประเทศเป็นอุตสาหกรรมใหม่ (NIC) เพื่อให้ก้าวหน้า โลกาภิวัตน์ทำให้เศรษฐกิจไทยเติบโตแบบฟองสบู่ (Bubble Economy) และประสบปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงในปี พ.ศ. 2540 ในวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2540 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานพระราชดำรัสแก่ปวงชนชาวไทย เพื่อเตือนสติในเรื่องเศรษฐกิจและการดำเนินชีวิตที่พึงพึงอิงโลกาภิวัตน์ให้น้อยลง พระองค์ท่านได้พระราชทานพระราชดำริ ในเรื่อง Self - sufficiency (พึ่งตนเอง) และได้ขยายความต่อในปี พ.ศ. 2541 ดังพระราชดำรัส

“...เมื่อปีที่แล้ว ตอนที่พูดพอเพียง แปลในใจ แล้วก็ได้พูดออกมาด้วยว่าจะแปลเป็น Self - sufficiency (พึ่งตนเอง) ถึงได้บอกว่าพอเพียงแก่ตนเองแต่ความจริงเศรษฐกิจพอเพียงนี้กว้างขวางกว่า Self - sufficiency คือ Self - sufficiency นั้นหมายความว่าผลิตอะไร มีพอที่จะใช้ ไม่ต้องไปขอซื้อคนอื่นอยู่ได้ด้วยตนเอง (พึ่งตนเอง)...”

ในการพระราชทานพระราชดำรัส ณ วโรกาสเดียวกัน พระองค์ท่านได้ทรงบัญญัติศัพท์ขึ้นมาใหม่คือ “Sufficiency Economy”

“...คำว่า Sufficiency Economy นี้ไม่มีในตำราเศรษฐกิจ จะมีได้อย่างไร เพราะว่า เป็นทฤษฎีใหม่...” “...Sufficiency Economy นั้นไม่มีในตำรา เพราะหมายความว่าเรามีความคิดใหม่...”

ความพอเพียงคืออะไร

จากกระแสพระราชดำรัส ได้อธิบายว่า

“...ความพอเพียงนี้ก็แปลว่า ความพอประมาณและความมีเหตุผล...” แนวพระราชดำริ เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง ถ้าทุกคนทุกหน่วยงาน ปฏิบัติเพียงเศษหนึ่งส่วนสี่ หรือร้อยละ ๒๕ ของการกระทำก็เพียงพอแล้ว...”

“...แต่เมื่อไม่นานเดือนที่แล้ว มีผู้ที่ควรจะรู้ เพราะว่าได้ปฏิบัติเกี่ยวกับการพัฒนามาช้านานแล้ว มาบอกว่าเศรษฐกิจพอเพียงนี้ดีมาก แล้วก็เข้าใจว่าปฏิบัติเพียงเศษหนึ่งส่วนสี่ก็พอ นั้นหมายความว่า ถ้าทำได้เศษหนึ่งส่วนสี่ของประเทศก็จะพอ ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง และทำได้เพียงเศษหนึ่งส่วนสี่ก็พอ นั้น ไม่ได้แปลว่าเศษหนึ่งส่วนสี่ของพื้นที่ แต่เศษหนึ่งส่วนสี่ของการกระทำ...”

(พระราชดำรัส พระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้า
เฝ้าฯ ถวายชัยมงคลเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระ
ชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา
พระราชวังดุสิต วันศุกร์ที่ 4 ธันวาคม 2541)

หลังจากแนวพระราชดำริ เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงได้เผยแพร่สู่ประชาชนติดต่อกันอย่างสม่ำเสมอตั้งแต่ พ.ศ. 2539 - 2541 ก็ได้มีการตีความเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันออกไปบ้าง ดังตัวอย่างในพระราชดำรัส ปี พ.ศ. 2542

“...บัดนี้ขอพูดต่อจากที่พูดเมื่อปีที่แล้วว่า จะเป็นประโยชน์อย่างไรซึ่งได้แย้มเอาไว้แล้ว เศรษฐกิจพอเพียงนั้น เขาตีความว่าเป็นเศรษฐกิจชุมชนหมายความว่า ให้พอเพียงในหมู่บ้าน หรือในท้องถิ่นให้สามารถที่จะมีพอกินเริ่มด้วยพอมมีพอกิน พอมมีพอกินนี้

ได้พูดมาหลายปี สิบกว่าปีมาแล้ว ให้พอมีพอกิน แต่ว่าพอมีพอกิน คือพอมีพอกินของตัวเองนั้น ไม่ใช่เศรษฐกิจพอกีเพียง เป็นเศรษฐกิจสมัยหิน สมัยหินนั้นเป็นเศรษฐกิจพอกีเพียงเหมือนกัน แต่ว่าค่อย ๆ พัฒนาขึ้นมา ต้องมีการแลกเปลี่ยนกัน มีการช่วยระหว่างหมู่บ้าน หรือระหว่างจะเรียกว่าอำเภอ จังหวัด ประเทศ จะต้องมีการแลกเปลี่ยน มีการไม่พอกีเพียงจึงบอกว่าถ้ามีเศรษฐกิจพอกีเพียง เพียงเศษหนึ่งส่วนสี่ก็จะพอกีแล้ว จะใช้ได้...”

จากพระราชดำรัส เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาติดต่อกันมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 – 2541 ทำให้คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิในทางเศรษฐกิจและสาขาอื่น ๆ มาร่วมกันประมวลและกลั่นกรองพระราชดำรัสที่เกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอกีเพียง

เศรษฐกิจพอกีเพียง: ความหมาย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอกีเพียง” แก่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เมื่อปี พ.ศ. 2542 ซึ่งมีสาระสำคัญว่า “เศรษฐกิจพอกีเพียงเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอกีเพียงหมายถึงความพอกีประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอกีสอดคล้องการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบเพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวาง ทั้งด้าน

วัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี”
(หอการค้าไทย, 2553, น.24 – 25)

เศรษฐกิจพอเพียง: เงื่อนไขและคุณลักษณะ

จากการศึกษาค้นคว้าพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ได้พระราชทานเนื่องในโอกาสต่าง ๆ จึงสรุปแนวคิดได้ว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานเพื่อแนะแนวทางการดำรงอยู่อย่างยั่งยืน และสามารถนำไปประยุกต์กับภาคธุรกิจให้เกิดการพัฒนาอย่างมั่นคงและยั่งยืน โดยมีเงื่อนไข 2 ประการ และคุณลักษณะที่สำคัญ 3 ประการ

เงื่อนไข 2 ประการ คือ

1. เงื่อนไขความรู้ (Knowledge) ประกอบด้วย ความรอบรู้รอบด้านเกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต
2. เงื่อนไขคุณธรรม (Morality) หมายถึง คุณธรรมในการดำรงชีพ เพื่อความสงบสุขและเจริญก้าวหน้า ทั้งของตนเองและส่วนรวม ๔ ประการ คือเมตตาธรรมสามัคคีธรรม สุจริตธรรม และเที่ยงธรรม

คุณลักษณะ 3 ประการ คือ

1. ความพอประมาณ (Moderation) หมายถึง ความพอดี ความพอเหมาะ ซึ่งมีความหมายชัดเจนมาก คำว่า พอ แปลว่า มี ไม่ได้ขาด แต่มีในลักษณะที่เหมาะสม ไม่มากเกินไปหรือน้อยไป เป็นความสมดุลในการกระทำทุกอย่างทำให้เกิดการพัฒนาอย่างมั่นคง
2. ความมีเหตุผล (Reasonableness) คือการพิจารณาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และผลกระทบที่จะเกิด โดยต้องมีเงื่อนไข ของความรู้และคุณธรรมเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อการตัดสินใจ
3. การมีภูมิคุ้มกัน (Self – immunity system) หมายถึงการเตรียมพร้อมที่จะรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น โดยเป็นการคาดคะเนปัญหาที่จะเกิดในอนาคตอันใกล้และไกล และต้องคำนึงถึงเหตุผลวิสัยต่าง ๆ ด้วย

คุณลักษณะทั้ง 3 ประการดังกล่าว สามารถเรียกได้ว่า ความระมัดระวัง และรับผิดชอบต่อความยั่งยืนขององค์กร (หอการค้าไทย, 2553, น.27 – 28) จากพระราชดำรัส เรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2517 ก็ได้สรุปเป็น “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ในปี พ.ศ. 2542 หลังจากที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นำความขึ้นกราบบังคมทูลฯ เพื่อขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตนำบทความไปเผยแพร่ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาปรับปรุงแก้ไขพระราชทาน และพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาตินำไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ และเผยแพร่แก่ประชาชนทั่วไป

เศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารธุรกิจ

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักการสำหรับการดำเนินชีวิต และสามารถใช้ประโยชน์ในด้านการบริหาร การจัดการทั้งภาครัฐและภาคเอกชน แต่บทความนี้เน้นเฉพาะการบริหารธุรกิจ เพื่อสภาพพจน์ของกลุ่มอาชีพที่มองว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องของการดำเนินชีวิต เรื่องของการแก้ปัญหาให้แก่เกษตรกรที่ยากจน หรือถ้าใช้กับธุรกิจก็เป็นเพียงธุรกิจขนาดเล็ก หรือธุรกิจในชุมชนเท่านั้น

สุเมธ ตันติเวชกุล ได้กล่าวถึงการใช้เศรษฐกิจพอเพียงในเรื่องธุรกิจไว้ดังนี้

“จากพระราชดำรัส : เศรษฐกิจพอเพียงมิได้จำกัดเฉพาะของเกษตรกรหรือชาวไร่ชาวนาเพียงเท่านั้น แต่เป็นเศรษฐกิจของคนทุกอาชีพ ทั้งมีอยู่ในเมืองและในชนบท เช่น ผู้ที่เป็นเจ้าของโรงงานอุตสาหกรรม และบริษัทในระบบเศรษฐกิจพอเพียง ถ้าจะต้องขยายกิจการเพราะความเจริญเติบโตจากเนื้อของงาน โดยอาศัยการขยายตัวอย่างค่อยเป็นค่อยไป หรือหากจะถ่วงก็กระทำตามความเหมาะสม ไม่ใช่ทุ่มมาลงทุนจนเกินตัวจนไม่เหลือที่มั่นให้ยืนอยู่ได้ต้องรู้จักใช้จ่าย ไม่ฟุ่มเฟือยเกินตัว” (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2549, น. 268)

นอกจากนี้ สุเมธ ตันติเวชกุล ได้อธิบายเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มเติมว่า “...เศรษฐกิจพอเพียง ผมขอย้ำอีกครั้งหนึ่งว่าไม่ใช่เศรษฐกิจสำหรับคนยากจน ไม่ใช่ต้องมารัดเข็มขัด ตระหนี่ถี่เหนียว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสอนให้ร่ำรวย และต้องรักษาความร่ำรวยให้อยู่กับเราด้วย ร่ำรวยแล้วต้องยั่งยืน ไม่ใช่รวยแล้วแตก รวยแล้วล้ม...” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2551, น.67)

เศรษฐกิจพอเพียงในด้านเศรษฐกิจในสมัยรัฐบาล ฯพณฯ พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ ได้แยกออกเป็น 3 ภาคส่วน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2551, น.83) คือ ส่วนที่ 1 สุภาพบุรุษ คือบุคคลส่วนใหญ่ของประเทศ ส่วนที่ 2 เศรษฐกิจในระบบตลาด ส่วนที่ 3 เศรษฐกิจส่วนรวม

ชัยวัฒน์ วิบูลย์สวัสดิ์ อดีตผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงและโลกาภิวัตน์ว่า

1. ต้องสร้างพื้นฐานเศรษฐกิจภายในประเทศให้เข้มแข็งเพื่อรับโลกาภิวัตน์
2. เราปฏิเสธกระแสโลกาภิวัตน์และการเปิดเสรีไม่ได้ แต่ต้องทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป คำนึงถึงความพร้อม
3. การเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจของโลกภายนอกจะมีผลกระทบเสมอ ดังนั้นต้องมีการใช้หลักพอประมาณ การใช้ภูมิคุ้มกัน

“...ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไม่ได้ปฏิเสธกระแสโลกาภิวัตน์แต่กลับเป็นเครื่องชี้แนะว่า เราจะดำเนินการอย่างไรให้ก้าวทันและรู้เท่าทันกับโลกาภิวัตน์ได้...” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2551, น.131)

ในปี พ.ศ. 2550 ทหารค้าไทยดำริจะจัดทำหนังสือ “เศรษฐกิจพอเพียงปรัชญาใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์” และได้ดำเนินการสัมภาษณ์ 100 นักธุรกิจไทยเกี่ยวกับเรื่องการใช้เศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารธุรกิจ ต่อจากนั้นจัดพิมพ์เผยแพร่ใน พ.ศ. 2553

ตัวอย่างแนวความคิดของนักธุรกิจไทยบางท่าน ยกตัวอย่างแบบสรุปได้ ดังนี้ (หอการค้าไทย, 2553, น.36 – 46)

ไกรสร พรสุรี นายกสมาคมโทรคมนาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ได้ให้แนวคิดที่ว่า

“สมาคมได้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้กับนโยบายภายในการกำหนดแนวทางการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของสมาคม ให้อยู่ภายใต้ความพอเพียงและพอดี พร้อมกับมีการให้ความรู้และเสนอแนะแนวทางการลงทุนที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ไม่ให้เป็นการลงทุนที่เกินตัวและเกินความต้องการของประชาชน”

ปรีชา ชาวโชติช่วง ประธานสมาคมการจัดการธุรกิจแห่งประเทศไทยได้อธิบายปัจจัย ๓ หัวง 2 เงื่อนไข ไว้ดังนี้

“ปัจจัย 3 หัวง คือ ความพอประมาณ อาจเปรียบได้กับการเติบโตอย่างมั่นคง (Organic Growth) ความมีเหตุผลก็คือ สามารถที่จะอธิบายได้ (Justifiable) และการมีภูมิคุ้มกันก็คือ การบริหารความเสี่ยง (Risk Management) ในขณะที 2 เงื่อนไข ได้แก่ ความรู้ อาจเปรียบได้กับข้อมูลข่าวสาร หรือศักยภาพของเรา (Information Competency) และคุณธรรมก็คือ จรรยาบรรณ ความโปร่งใส (Ethics, Transparency) นั่นเอง” ถ้าเพียงแต่เราจะหยุดคิดถึงหลักของเศรษฐกิจพอเพียงทุกครั้งก่อนที่เราจะตัดสินใจดำเนินการอะไร ใช้เวลาไม่ต้องมากมายเลย เพียงแค่ 3 หัวง 2 เงื่อนไข ก็น่าจะเพียงพอแล้วที่จะทำให้การบริหารจัดการของเราเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมั่นคงมากขึ้น”

พลพัฒ วรรณสุต นายกสมาคมอุตสาหกรรมก่อสร้างไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้เน้นเกี่ยวกับความพอเพียงอย่างสมเหตุสมผลต่อคุณภาพของผลผลิต

“การประหยัดนั้นเป็นสิ่งที่ดีและจำเป็น แต่ต้องอยู่ในจุดที่พอดี ความพอเพียงไม่ได้หมายความว่าประหยัดจนไม่มีอยู่ไม่มีกิน หรือราคาต่ำจนงานขาดคุณภาพ แต่ควรสมเหตุสมผล ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้นมีความหมายว่าควรอยู่ในจุดที่เหมาะสม ทั้งไม่มากและไม่น้อยเกินไป”

สันติ วิลาสต์กตานนท์ ประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยได้กล่าวว่

“หลาย ๆ อุตสาหกรรมได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้อยู่แล้วหลายคนคิดว่าเศรษฐกิจพอเพียงใช้ได้เฉพาะภาคเกษตร แต่ความจริงแล้วในทุกสาขาอาชีพล้วนแล้วแต่นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ด้วยกันได้ทั้งนั้น หัวใจสำคัญในการทำธุรกิจคือ ต้องมีความรู้ มีคุณธรรม มีความโปร่งใส ซื่อสัตย์ ไม่เอาเปรียบลูกค้า นอกจากนี้ ยังเน้นเกี่ยวกับเรื่องภูมิคุ้มกัน หรือการบริหารความเสี่ยง ซึ่งเป็นหลักการสำคัญมากในระบบอุตสาหกรรม”

การุญ จันทรางศุ นายกสมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้กล่าวถึงการสอนลูกศิษย์ให้เข้าใจและยึดหลักความพอเพียงไว้ดังนี้

“สมาคมได้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้กับนโยบายภายในการกำหนดแนวทางการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของสมาคม ให้อยู่ภายใต้ความพอเพียงและพอดี พร้อมกับมีการให้ความรู้และเสนอแนะแนวทางการลงทุนที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ไม่ให้เป็นการลงทุนที่เกินตัวและเกินความต้องการของประชาชน”

นอกจากความคิดเห็นของนายกสมาคมวิชาชีพต่าง ๆ ที่เห็นด้วยกับการนำเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้กับการบริหารธุรกิจให้ก้าวหน้าอย่างมั่นคง

ยั่งยืนแล้ว ประธานกรรมการบริหาร กรรมการผู้จัดการใหญ่ของบริษัทมหาชนที่มีชื่อเสียงในเมืองไทย เช่น เครือเจริญโภคภัณฑ์ กลุ่มบริษัท เบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) บริษัท ไทยรุ่งยูเนี่ยนคาร์ จำกัด (มหาชน) บริษัท เซ็นทรัลพัฒนา จำกัด (มหาชน) บริษัท มีเดีย ออฟ มีเดียส์ จำกัด (มหาชน) และ ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) ก็ได้นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารธุรกิจ (หอการค้าไทย, 2553, น.54 - 148)

ฉนินท์ เจียรนวนนท์ ประธานกรรมการและประธานคณะผู้บริหารเครือเจริญโภคภัณฑ์ ได้กล่าวว่า

“คำว่าพอเพียง ขึ้นต้นด้วยคำว่าพอ คือให้ทุกคนพอตามกำลังของเราคำว่าเพียง คือไม่ทำอะไรที่เกินตัว ไม่ใช่ให้ทุกคนยากจนเท่ากันหมด แต่ให้ทุกคนรู้จักพอ ทั้งในแง่เศรษฐกิจและชีวิตส่วนตัว หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินธุรกิจคือลงทุนตามกำลังของเรา”

เจริญ สิริวัฒนภักดี ประธานกลุ่ม บริษัท ไทยเจริญคอร์ปอเรชั่น หรือ TCC Group ได้เสนอแนะให้คนรุ่นใหม่นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตและการประกอบธุรกิจ

“การที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชดำรัสเตือนสติคนไทยในเรื่องนี้ ทำให้เกิดการตกย้ำทำให้เกิดการสร้างความเข้าใจเพิ่มเติมและยึดถือปฏิบัติให้ดียิ่งขึ้น ทั้งในด้านการใช้ชีวิตและในการทำธุรกิจผมรู้สึกสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงมีต่อปวงชนชาวไทย ได้ทรงเตือนสติให้ทุกคนคิดถึงการพึ่งตนเอง ไม่ทำอะไรเกินตัวหรือเกินความเสี่ยงที่จะรับได้ทำให้ทุกคนได้มีหลักยึดในการดำเนินชีวิตและในการทำงาน ผมอยากให้ทุกคนโดยเฉพาะเด็ก ๆ รุ่นใหม่ได้น้อมรับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้จะช่วยทำให้ใช้ชีวิตอย่างมีสติในที่สุดจะช่วยส่งผลให้เศรษฐกิจของชาติมีความมั่นคง เติบโตอย่างยั่งยืน”

ปราณี เพ็ญโชค ประธานกรรมการบริหาร บริษัท ไทยรุ่ง ยูเนี่ยนคาร์ จำกัด (มหาชน) ได้กล่าวถึงความจำเป็นในการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในยุคโลกาภิวัตน์ไว้ดังนี้

“ในยุคโลกาภิวัตน์มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตและการดำเนินธุรกิจ เพื่อให้ธุรกิจสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน รวมทั้งผู้บริหาร พนักงาน เจ้าหน้าที่ และบุคลากรในองค์กรนั้น ๆ ก็จะมีสุขภาพจิตที่ดี ไม่เครียดต่อสิ่งต่าง ๆ ได้ง่ายและทำให้ชีวิตมีความสุข”

กอบชัย จิราธิวัฒน์ กรรมการผู้จัดการใหญ่ บริษัท เซ็นทรัลพัฒนา จำกัด (มหาชน) ยอมรับว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาใหม่ทางเศรษฐศาสตร์ในยุคโลกาภิวัตน์

“เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาใหม่ทางเศรษฐศาสตร์สำหรับยุคโลกาภิวัตน์ มีหลักคิดให้เราลดการพึ่งพาเงินเพียงอย่างเดียว ประกอบด้วยสี่มุมมองสำคัญ คือ มุมมองด้านการเงิน ด้านลูกค้า กระบวนการภายในการเรียนรู้และการเติบโต รวมทั้งการจัดการความเสี่ยงอย่างมีประสิทธิภาพ”

ในด้านธุรกิจการเงินการธนาคาร กฤษฎา ล่ำซำ แห่งธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) กล่าวว่า

“63 ปีที่ผ่านมา เราเติบโตอย่างต่อเนื่อง มั่นคง และปรับตัวให้ทันสมัยเพื่อให้มีความพร้อมในการแข่งขัน และแข็งแกร่งพอที่จะรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ และมีแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยดำเนินธุรกิจด้วยความระมัดระวัง มีภูมิคุ้มกันที่ดี บริหารจัดการที่โปร่งใส”

นอกจากกลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่ระดับบริษัทมหาชนที่ได้ยกตัวอย่างมาแล้วก็ยังมีบริษัท เครือปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) ก็ได้ใช้หลักเศรษฐกิจ

พอเพียงเป็นแนวทางในการบริหารธุรกิจเช่นเดียวกัน (ชูลิทธิ ชูชาติ, 2557, น. 14 – 24) สำหรับโรงแรมชุมพรคabanารีรีสอร์ท และศูนย์กีฬาทางน้ำ ซึ่งประสบปัญหาเศรษฐกิจเกือบล้มละลาย ในปี พ.ศ. 2539 – 2540 ก็ได้ใช้การเกษตรทฤษฎีใหม่ และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแก้ปัญหาหนี้สิน การขาดทุน จนกระทั่งผ่านพ้นอุปสรรคและดำรงธุรกิจสืบต่อมาจนถึงปัจจุบันนี้ (ชูลิทธิ ชูชาติ, 2557, น.25 – 41)

แนวพระราชดำริเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงได้เกิดขึ้นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2517 ต่อมาเมื่อเกิดปัญหาเศรษฐกิจไทยในปี พ.ศ. 2539 – 2540 แนวพระราชดำริเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงได้เผยแพร่ออกสู่มวลชนอย่างต่อเนื่องติดต่อกันทุก ๆ ปี โดยมีพระราชดำรัสพระราชทานผ่านสื่อสารมวลชนในวันที่ 4 ธันวาคม ของทุกปี จนกระทั่งปี พ.ศ. 2542 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้รวบรวมแนวพระราชดำรัสเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง แล้วทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อทรงแก้ไขปรับปรุง แล้วนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศ

แนวพระราชดำริเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงที่ทรงแก้ไขปรับปรุงและพระราชทานอนุญาต สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เรียกชื่อใหม่ว่า “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” คือแนวคิดต่าง ๆ ที่รวบรวมจากพระราชดำริ เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง

ความพอเพียงคือทางสายกลาง ประกอบด้วย ความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี บนพื้นฐานเงื่อนไขของความรู้คู่คุณธรรมเพื่อนำไปสู่เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมที่สมดุล ยั่งยืน มั่นคง พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจพอเพียง หรือปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เปรียบเสมือนรากฐานที่มั่นคงของอาคาร แนวคิดหลักการของปรัชญาดังกล่าวแล้ว สามารถใช้ได้ในการดำเนินชีวิต การประกอบธุรกิจ การบริหารประเทศของมวลมนุษยชาติ และ “บนพื้นที่ความพอเพียง ต้องเว้นพื้นที่ให้คนอื่นหายใจ” แต่ก็น่าเสียดายที่คนส่วนหนึ่ง “ทำตัวเป็นไก่ที่ไม่รู้คุณค่าของเพชรพลอย”

เอกสารอ้างอิง

- ชูสิทธิ์ ชูชาติ. (2557). *ตามรอยพระราชดำริสู่ความสำเร็จ*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช. (2554). *คำพ่อสอน: ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรุงเทพ, 2552.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2551). *จากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: เพชรรุ่งการพิมพ์.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2549). *ใต้เบื้องพระยุคลบาท*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: มติชน.
- หอการค้าไทย. (2553). *เศรษฐกิจพอเพียง ปรัชญาใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์บุ๊คเซ็นเตอร์.